

Номгын Теньг догдлад баяв. Оми энэ, ар энэ хойринь ундж авад эвцлдшго хойр маньгас нур болв. Цаг зуур төмр күчэр эвгдэн цагин хар маньгас болх даясн, юмнд даньгдад уга баатр улан маньгас болдг советин цергиг Теньг деегар шахад гаргэх сам болв.

Оли маньгас заагас онцрдж тасрад, цухрад гарен төрски цергинь сүл харад, танк хамхлдж буугбан авси нег баатр энькр Теньгин ар амнд гулад халдв. Турун танкин хадж хамхлад түүмр кегялд шагав, хойрдгчинь бас галцог болгэв. Даврэд ирсн немшин танкин колонн даявлэд баяв, турун хойр танкан геечкэд, сурдэд хорцхав.

—Хальмг күн хооран зулдж гардмн биш!—гидж тер баатр хаякрв. Күчтэ дунь тег дундан дуурэд одв. Ошгнэ газрар йовдг төмр чидлнь эн баатриг дилдж чадшиг болад, теньгрэр төмр шовугээр туслнь түүг харвхд самолете илгав. Деерас хур-мбндрэр асхрсн хагьрдг сумн баатрин хойр көлин тас цокад оркв! Буугыннь балв цокв.

Амдэр хортид кел баргдшго ами андгаран күцэгялд, Бумбин орна баатр улан галзн өвдгэри мблкдж ирэд, өвк болсн буурл Теньгин өврт орв. Номгын Теньг цусн дольгагьар урсад, шуукрдж збвурлв.

Эн хамг тууль болдж медгднэ. Тер баатр Джаньгьрин арви хойр бодньгин негнь болна. Зугар эн йовдл тууль биш, тер көвүн баатр биш. Ийрин нег эврэ нер-усга сержант—эгл даяч. Тедн уурари эгл улс то-уга оли билэ!

Хальмг таньгьчин бргн агьуд Теньгас эклэд Идждл күргл, Агьшас авн Аядрхи тал, Көк Теньгс көвэлэд Элсгд ирэд—то-уга оли толгьа, кецс, сала-саргуд. Тедниг Санчр темдгтэ саянар меднэ, даянэ хаалгьнь тер дам-өбдмэр даврэд гарла. Теднэр дамджд кесг даялдж даврлэ, тедниг ташрджд даяснас зула.

Теегин нег көвэд, тингхл, буурл Теньгин өбр хальмг күмни хаяргэ ури алдршгсн нертэ баатр Деликов Эрднь үклго мбньк нер авч збргэри туурла.

—Хальмг күн хооран зулдж гардмн биш!—гидж үкчиннь бми келси, үклго мбньк ода герасн болсн үгнь Санчрин брч-зүркид халв. Тер збргм дуудирнь, түүнэ халун зүркинь, хойр көлго үлдси, цусндан ббмсн аврлгто збргм цогцнь амдрэд бмнинь босси болдж үзгдв.

Аядрхи деер, Агьшин догшн барлдэнд орад шавтси, түүнд нернь туурсн Санчр госпитальд кевглэ. Збргм баатрар Деликов Эрдни амнаси хагьцсна цагас авн дала удад болад уга, болв туурсн бахмджнь мбнькинд нерн болхми. Эндр бдр Санчрин седклд негл түүн бдрлэгьан айд ивгркэгьар орв. Эли хойрун элдв энькр болхадмн. Эрднь Санчр хойр хамдан

СЯН-БЕЛГИН ХАСРИН

„Эгл улс“ гидж повестин түрүн бблг.

бслэ, хамдан нег школд сургуль сурла.

—Эрдни!—гидж эклэд ганцихн амн үг келв, цааранднь үг келджд эс чадв. Уульв... Тегэд Санчрин уханд бшрлгьни андгьар эврэн төрв. Наадк йовдлнь зайадад гилтэ үүдв.

—Андгьар, үгдэн күрхв... укнэв!—болдж зовлньгта ут цагин эн агчмд уха туньгьадж хойрдгч үган келв. Эн догшн агчмин зуур Санчрин толгьан үсн буурлада одв.

—Тасго, эвгэ күн уурлдмн биш!—гидж келси үг нургьн тусдан соньсад, доран Санчр эргв. Омнасьн, баяси бийнь цагьан, нүдндэн пенсне зүүсн эвтэки бвгн аашсиг үзв. Толгьа, бргн, чирэ күртлэн тошилгьгдлдж хусгдси, цасн цагьан хувинаси йилгьрхш, Туунэ саяхн бньгтэ центькр хойр нүднь юнла чигн ниилхш, джббли, кенд чигн сана зовси баядлгтэ халацэри онцрна.

—Дарк минн, хаямнь!—гидж келэд эврэ үсндэн хойр гардад доктр орв. Санчр үкс үсан дунд хургьндан ораджд авад татал таслв. Нүдндэн авч ирэд ширтэд халэв. Тер үсн бийиннь биш, күүнэ—буурл ордж оч. Болхла нег, минь эн шавта улсин эцк болсн блягтэ бвгнэ.

—Эн үсн минн биш, тана үсн. Авти үүган, герас кетн, намаг тавти. Буй эдлти!

—Юон? Хамаран?! Ягьад? Энти, адрлгьни! Уга, уга...

—Буй эдлти, эрсм болтха! Бичэ бурушатн, тавти, амндм орти!

—Шав эдгэд угалм, наадк негнь нам бүрдлэд чигн уга. Болшго, саяхан иньг, чадиш угав, хаямнь. Эс сурсичнь деер болх.

—Күндтэ эмч! Минн шавин тускиг мартий. Цандг болсн цусн догран, хойр көл уга бийнь өвдгин нүдэри ишкэд, аман гарл Деликов Эрднь цергэси буусн уга билэ. Туунэ бшн авхиг нанд ишлти. Танас биг эрджанаь, таниг тер бас сурдж баянэ. Туунэ нернаь, эврэ бийиннь седклас төрски бргн тееган тер газдин алмсмудас, маяртси бли нохасас цеврлнэв гидж андгьаран, амн үган бгч баянэв!—гичкэд Санчр доктрин бми бвдгли суудж кинсв.

—Кемр, хаямнь, минн эврэм гарлцси үрн болхла, үүлинь бийдэн даагьад, збвшяран бгх билэв. Минн көвүнд, учр уга...

—Тана көвүн бас талин нег эмчнн бми эн кевар эрджд сурджд баядг болх. Түүг би улү саянар меднэв. Буй эдлти, танас эргчм! Хальмг даяч ээджин өвр деер, эмиллгьнэ герин таалмджд, эс гихлэ эврэ бийиннь брк-булдэн хоцрдг йовдл уга юмн. Түүнэ тандг медлгнь кеер кец дерлэд, төрски бшатила сүүр барлджд йовад баатрин үклэр амнаси хагьцдмн. Тоомсрта эцк, тана көвүнти намаг фронт орултха гидж танас сурджд баянэ!

—Би эврэн, бүрдлэд уга шавта баятлнь, Сталинград харсхд йовулад сар болв,—гидж экли тотхад келв.—Не-

гл бичкидк цаглари аялэр, гарч нааднав гиджэх метэр нанас сурв. Папа, збвшяар, чи саялмч, чамд би энькрв, чи бас нанд дуртач" болад эрэд-сурла, тегэд ода үриасн хагьцив. Збргм баатрар амнаси хагьцв, үксн бийнь герой нер зүүв. Витям!!!—гидж күүнэ бр көндрм күнькисн бернин айстагьар келчкэд, доктр Санчриг таг теврэд оркв. Эн хойран баядлэр ямр шүлгч ягьджд саяхн дуулхми болхв?! Тер дун тенькан уга бахмджд болхми!.. Эли хооридан үг-дун угагьар улү тодрха седклас медлцв. Кингьан авхлар, ара көндэси гарин атхлар, нүднэ халацэри негн-неган тандхав. Тер хамгиг наярулджд таялдулдг аргь нанд мел уга.

—Витя, саяхан инь! Шинэс амрлэд ирвч, хойрлад эгьасн, збвшяарлхинь сурнч, яяхар, ю кехар? Укхэрий?! Уга, болшго. Оньгдан эцкиг үрн уга үлдэжд чадшгов! Минн көвүнд учр уга, төрски аамшгтэ баяси цагт,—гидж аюрхнар, угар татджд унгсн нббрган келдждх метэр бвгн келв.

—Нанд эцк уга. Та минн эцк! Аман харсад гархларн, бшатилари дакн-дакн барлдхэр йовлав. Танас эрсм болг,—гидж Санчр зүткв.

—Лейтенант Очиров!—гидж гент доктр хату, эрүл дуугьар келв. Седклин збвүран

мартв. Дунь нег мблси ухата болв.

—Цугинь би меднэв, шавта улс зббдг галтас күмн бврмаь амд гарит. Тер галтиг кишгос Сталинградн ббр шатаджд чивэв. Тер йовдл күмнд соньсгддад уга... Аюл!.. Оньгдан ивтрхэ үг олдж эс чадв.—Адусд тиним аврлгто йовдл гаргьад уга юмн!—гидж уг сүүлднь келэд арагьан зуув.

—Эргчм болтха тавти намаг!

—Полковник Кирчман чамаг халаьнэ,—гидж, сурсн үгинь төртэн эс авси баядлгьгэр доктр цааранднь келв.—Шавта улс зббдг галт чивснэ хббн Аядрхи күртл күнд шавга йовгьар гилтэ ирлэч. Эн хамгиг нанд гвардейск танкин зургьадгч бригадин командир полковник Кирчман соньсхв. Тер эврэ бийнь бас күнд зовлньгта баянэ. Оцклар бдр түүнэ энькр үрн Ева куукин амнаси хагьцсна туск соньсхвр ирлэ. Ягьсн ухата саяхн куукин билэ, мана Витялэ хамдан сурч йовла!—гидж номгын дуугьар газагьан келв, догран эвклэд баяв.

—Эрднин төлэ, Витя, Ева хойран төлэ! Эрсм болтха, бшэган авнав!—гидж үг сүүлднь Санчр келв. Зүн гарари Санчриг доктр теврэд, бийинь толгьатагьинь хаяру кецалдулэд, барун гарарн сохр күн метэр, чирэ, маньна, халх, нүдннь илв. Илси хургьднь тус-тусдан көндрлэв.

—Күүнэ үнн голарн сурджд баях эрлгьинг орс күүнэ седкли тевчлго баяджд чадхй. Уга, тедсдж чадшгов, буру гишгов... Көвүм, саяхан иньм, менд амгьульнэ йов, керг-эбран күцэ!—болад Санчриг-теврэд үмсв.

—Ханджанав, эцкм!—гидж Санчр аямджд келв.